

Міністерство освіти і науки України
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

ГОНЧАР НАТАЛІЯ ПЕТРІВНА

УДК 373.211.24+371.311.4/.371.334(043.3)

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ
ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ
ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Вінниця – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України, м. Київ.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент,
Скрипник Марина Іванівна, ДВНЗ
«Університет менеджменту освіти» НАПН
України, кафедра філософії і освіти дорослих,
доцент.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор,
Тарасенко Галина Сергіївна, Вінницький
державний педагогічний університет імені
Михайла Коцюбинського, кафедра
дошкільної та початкової освіти, завідувач;

кандидат педагогічних наук, професор,
Поніманська Тамара Іллівна, Рівненський
державний гуманітарний університет,
проректор з наукової роботи, кафедра
педагогіки і психології (дошкільної),
завідувач.

Захист відбудеться 26 березня 2015 року об 11⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 05.053.01 у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32, 2-й корпус, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32).

Автореферат розісланий 25 лютого 2015 року

Учений секретар спеціалізованої
вченої ради

Коломієць А. М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Стратегічною метою дошкільної освіти, визначеною в Законі України «Про дошкільну освіту», є «...збереження та зміцнення фізичного, психічного і духовного здоров'я дитини, ... формування особистості дитини, розвиток її творчих здібностей, набуття нею соціального досвіду; виконання вимог Базового компонента дошкільної освіти, забезпечення соціальної адаптації та готовності продовжувати освіту ...». Сучасна модель освітнього процесу в дошкільних навчальних закладах (ДНЗ), представлена в Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні та програмах розвитку дітей дошкільного віку, вимагає від вихователів зміни домінуючого принципу в ставленні вихователя до дитини: відмови від позиції впливу (коли дитина є об'єктом спостереження, перетворення) до освоєння механізмів реалізації принципу взаємодії, що онтологічно властиво дитині дошкільного віку, з психофізіологічними особливостями, структурою і змістом реальних вікових змін.

Натомість, практика свідчить, що вихователі переносять у ДНЗ зміст, методи та форми організації, властиві навчально-виховній роботі початкової школи. Тому важливо, щоб майбутні вихователі в системі підготовки оволоділи особливими знаннями й уміннями педагогічної взаємодії, що дозволять розв'язувати професійні завдання. Це, з одного боку, – оволодіння методиками дошкільного виховання, а з іншого, – оволодіння способами ефективної взаємодії дитячого простору з простором взаємозв'язків дорослого, вміння здійснювати не вплив, а взаємодію з дитиною для її соціалізації. Таким чином, у сучасній системі професійної підготовки вихователів ДНЗ важливу роль відіграють як традиції вітчизняної методики і дидактики, так і фундаментальні закономірності та категорії інтерактивних технологій, що розкривають механізми ефективної взаємодії в практиці освітньої роботи вихователя.

У сучасній педагогічній літературі проблему підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності відображено в працях знаних педагогів: Г. Беленької, О. Богініч, А. Богуш, О. Вашак, Е. Вільчковського, Н. Гавриш, С. Дяченко, А. Залізник, О. Кононко, Р. Кондратенко, Н. Левінець, Т. Піроженко, Т. Поніманської, Н. Сайко, Т. Слободянюк, Г. Тарасенко та ін. Аналіз цих педагогічних досліджень показав, що предметом уваги науковців були різноаспектні проблеми професійної підготовки майбутніх вихователів у вищій школі.

Узагальнюючи педагогічні праці, в яких розкриваються питання теорії і практики інноваційних технологій та інтерактивних технологій, зокрема, виділимо декілька напрямів здійснення наукових досліджень: філософський аспект дослідження (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень та ін.); управлінський (В. Бондар, О. Єльнікова, В. Луговий, В. Маслов та ін.); андрагогічний (В. Олійник, Л. Лук'янова, Н. Протасова, В. Пуцов, М. Скрипник, Т. Сущенко та ін.); дидактичний (С. Гончаренко, Р. Гуревич, В. Петрук, О. Савченко, В. Сластьонін, О. Шестопалюк та ін.); креативний (О. Акімова, О. Куцевол, С. Сисоєва, Г. Тарасенко та ін.); концептуальні дослідження проблеми впровадження інтерактивних технологій (Л. Бекірова, О. Єльнікова, М. Кларін, О. Комар,

Є. Коротаєва, Г. Кривчікова, Л. Мельник, Н. Павленко, О. Пометун, Г. Селевко, Т. Сердюк та ін.).

Попри продуктивність і значущість представлених у науковій літературі досліджень, не розв'язано низку суперечностей, зокрема між:

- потребою в реалізації інтерактивної взаємодії в практиці дошкільних навчальних закладів та неготовністю майбутніх вихователів до такої взаємодії;
- потребою у формуванні готовності у студентів – майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій та відсутністю науково обґрунтованої моделі формування такої готовності;
- потребою у формуванні готовності майбутніх вихователів до використання інтерактивних технологій та нерозробленістю змісту, форм і методів формування такої готовності у навчальному процесі вищих навчальних закладів (ВНЗ).

Окреслені суперечності вмотивовують проблему дослідження – з'ясування теоретичних і методичних підходів до формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій як науково-методичної бази розвитку професійної підготовки, що вможливлуватимуть якісне професійне становлення і розвиток особистості, гарантуватимуть соціальну захищеність, задовольнятимуть потреби суспільства у кваліфікованих вихователях для сучасної дошкільної освіти.

Саме це зумовило вибір теми дисертаційного дослідження **«Формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконувалось у межах загальної наукової теми Державного вищого навчального закладу «Університет менеджменту освіти» НАПН України «Теоретико-методичні засади підготовки науково-педагогічних кадрів в системі післядипломної педагогічної освіти», номер держреєстрації РК (№ 112U000666).

Тему дослідження затверджено на засіданні Вченої ради ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (протокол № 2 від 23 березня 2010 р.) й узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук НАПН України (протокол № 6 від 28 вересня 2010 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати модель та експериментально перевірити ефективність організаційно-педагогічних умов формування готовності вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій.

Визначена мета зумовила розв'язання таких **завдань** дослідження:

1. Дослідити генезу проблеми формування готовності майбутніх вихователів до використання інтерактивних технологій у психолого-педагогічній літературі.
2. Теоретично обґрунтувати зміст і структуру готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій.
3. Визначити критерії та рівні сформованості готовності майбутніх вихователів ДНЗ до застосування інтерактивних технологій.
4. Розробити модель формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій у ВНЗ та визначити організаційно-педагогічні умови.

5. Експериментально перевірити ефективність організаційно-педагогічних умов у процесі реалізації моделі формування готовності майбутніх вихователів до використання інтерактивних технологій і розробити методичні рекомендації для викладачів ВНЗ.

Об'єктом дослідження є професійна підготовка майбутніх вихователів ДНЗ у вищих навчальних закладах.

Предмет дослідження – зміст, методи і форми формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій у процесі навчання.

У процесі реалізації задач дослідження використано такі **методи дослідження**: *теоретичні* (аналіз, синтез, порівняння, моделювання, класифікація) – для вивчення стану порушеної проблеми в психолого-педагогічних студіях, з'ясування концептуальних положень дослідження, обґрунтування теоретико-методологічних засад упровадження інноваційних технологій у підготовку вихователів ДНЗ, вивчення теоретичного змісту понять «інтерактивні технології», «готовність до професійної діяльності», окреслення підходів та інтерактивних технологій для підготовки майбутніх вихователів, обґрунтування теоретичної моделі формування готовності до використання інтерактивних технологій; *емпіричні* (анкетування, тестування, бесіди, інтерв'ювання викладачів, слухачів курсів підвищення кваліфікації і студентів) – з метою визначення рівня готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій; вивчення документації, ранжування, цілеспрямоване спостереження, розв'язання навчально-професійних задач – для аналізу та узагальнення практики у сфері професійної педагогіки, проведення педагогічного експерименту; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний) – для перевірки ефективності розробленої моделі формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій. В основу оцінки ефективності дослідження було покладено порівняльний принцип, що дозволив оцінити рівні готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій у контрольній та експериментальній групах на початку та після проведення експериментального дослідження. Математична обробка результатів експерименту виконувалася за допомогою статистичних методів.

Експериментальна база дослідження. Основною експериментальною базою були визначені ВНЗ: Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія (м. Хмельницький), ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (м. Івано-Франківськ), ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Луганськ), КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти» (м. Херсон) та Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (м. Хмельницький).

В експерименті брало участь 383 студенти, 20 викладачів вищого навчального закладу, 99 слухачів курсів підвищення кваліфікації. Всього охоплено 502 респонденти.

Відповідно до поставленої мети, завдань дослідження, експериментальна робота проводилась в три етапи і тривала впродовж 2009-2013 рр.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

вперше на основі аналізу соціокультурних традицій професійної підготовки та специфіки діяльності майбутнього вихователя в сучасних умовах розроблено та теоретично обґрунтовано модель формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій у процесі навчання у ВНЗ; визначено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій у процесі навчання у ВНЗ (оптимізація педагогічної взаємодії викладача і студента на основі належної інтеракційної культури; впровадження самокерованого навчання у процес фахової підготовки майбутніх вихователів ДНЗ; створення необхідного матеріально-технічного забезпечення процесу використання інтерактивних технологій у навчально-виховному середовищі ВНЗ; варіативне використання у процесі вивчення нормативних і спеціальних курсів методів і форм фахової підготовки студентів до оперування інтерактивними технологіями);

уточнено положення теорії щодо сутності поняття інтерактивних технологій за топічним, генетичним, тематичним, методичним параметрами; зміст і технології формування готовності майбутніх вихователів до використання інтерактивних технологій; критерії (диференціально-психологічний, інформаційний, результативний) та рівні сформованості (високий, достатній, низький) готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій;

подальшого розвитку набули методи і форми формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії; науково-методичні засади реалізації в навчальному процесі інтерактивних технологій навчання.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці та апробації у навчальний процес ВНЗ спецкурсу «Формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій», навчально-методичних рекомендацій щодо здійснення такої підготовки та електронного посібника «Методичне забезпечення реалізації інтерактивних технологій в навчально-виховний процес дошкільних навчальних закладів»; діагностичної методики для вивчення рівня сформованості готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій.

Зміст і результати експериментального дослідження можуть бути використані викладачами педагогічних ВНЗ з метою удосконалення навчально-виховного процесу з питань підготовки вихователів до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності.

Основні результати дослідження впроваджено у навчально-виховний процес КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти» (довідка № 01-07/879 від 23.11.2012 р.), Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка № 935 від 25 грудня 2012 р.), ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (довідка № 1/418 від 08.02.2013 р.), ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (довідка № 01-08/03/268 від 27.02.2013 р.), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка № 381 від 31 травня 2013 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та практичні результати дослідження апробовано в доповідях на наукових конференціях різного

рівня: *міжнародних* – «Актуальні тенденції освіти дорослих у сучасному вимірі» (м. Полтава, 2010); «Психолого-педагогічні засади діяльності фахівця: історія, теорія, практика» (м. Херсон, 2013); «Інновації у вищій освіті: проблеми та перспективи» (м. Кременець, 2010); «Управління післядипломною освітою: реалії, тенденції, перспективи» (м. Херсон, 2013); «Дошкільна освіта у сучасних вимірах» (м. Хмельницький, 2013); *всукраїнських* – «Розвиток післядипломної педагогічної освіти в Україні: стан, проблеми, перспективи» (м. Київ, 2010); «Психолого-педагогічні засади діяльності вчителя: історія, теорія, практика» (м. Херсон, 2012); «Формування у дітей і молоді ціннісного ставлення до держави і суспільства: історія, реалії та перспективи» (м. Херсон, 2013).

Особистий внесок здобувача. У навчально-методичному посібнику, підготовленому в співавторстві з О. Павлушкіною, здобувачем здійснено аналіз наукової літератури, уточнено сутність понять «інтерактивні методи навчання», «інтерактивне навчання», представлено методичний інструментарій використання інтерактивних методів навчання та систему використання інтерактивних методів навчання в курсі дошкільної педагогіки.

Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження відображено в 14 публікаціях, 8 з них опубліковано у наукових фахових виданнях (1 – у іноземному виданні; 1 – електронному збірнику), 3 тези у збірниках матеріалів наукових конференцій, 3 навчально-методичні посібники (1 у співавторстві з О. В. Павлушкіною).

Структура дисертаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів та висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (348 позицій) і 14 додатків. Загальний обсяг дисертації – 306 сторінок, з них 189 – основного тексту. Робота містить 9 таблиць, 2 рисунки та 4 діаграми на 10 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дослідження, сформульовано його мету, завдання, визначено об'єкт, предмет, теоретичні основи, методи дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне й практичне значення роботи; наведено дані про апробацію результатів роботи та впровадження одержаних результатів.

У **першому розділі** – «*Дослідження готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій у педагогічній теорії та практиці*» – проаналізовано наукові підходи до трактування понять «готовність», «готовність майбутнього вихователя до професійної діяльності», «інтерактивні технології», «готовність майбутніх вихователів до використання інтерактивних технологій»; описано особливості використання інноваційних технологій в ДНЗ; обґрунтовано доцільність впровадження інтерактивних технологій у освітній процес ВНЗ і навчально-виховний процес ДНЗ.

Вивчення літератури з проблеми готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій дало змогу констатувати, що у професійній діяльності вихователів інтерактивна взаємодія має особливе значення в декількох контекстах: особистісному (спрямовує виховний процес на особистість дошкільника); виховному (задає гуманістичні основи вихованню дитини); творчому

(розвиває творчі здібності особистості дошкільника); науковому (розв'язує сучасні психолого-педагогічні проблеми виховання сучасної дитини) та актуалізована економічними, соціокультурними, науковими, освітніми чинники.

У контексті професійного становлення особистості професіонала вказано на складність та неоднозначність розв'язання проблеми готовності на теоретичному та практичному рівнях. З'ясовано генезу проблеми «готовність» через такі етапи: латентний, інституційний та концептоутворювальний.

Обрана методологічна основа дослідження дозволила визначити особливе поняття «готовність майбутнього вихователя до професійної діяльності» як інтегроване особистісне утворення, що завдяки сформованій системі професійних знань, умінь, навичок та особистісних якостей забезпечує компетентне виконання професійної діяльності. В свою чергу, готовність майбутніх вихователів до використання інтерактивних технологій – це інтегроване особистісне утворення, що включає мотиваційний, пізнавально-когнітивний та конативний компоненти.

Визначено, що сутність поняття «інтерактивні технології» доцільно розглядати з позиції таких параметрів: топічний, генетичний, тематичний, методичний.

За топічним параметром ми з'ясували, що витoki ідеї інтерактивних технологій – у сформованій в Америці концепції Дж. Міда «символічного інтеракціонізму», що заклала підвалини розуміння інтерактивних технологій в освітньому процесі як соціальної інтеракції, що реалізуються через цілеспрямовану міжсуб'єктну взаємодію учасників навчально-виховного процесу зі створення оптимальних умов для свого розвитку.

За генетичним параметром генезис інтерактивних технологій досліджується з двох позицій: з точки зору методологічних змін у науці та з погляду методологічних змін у дидактиці.

Здійснений аналіз інтерактивних технологій за тематичним параметром доводить, що незважаючи на актуальність цього поняття, тематика дослідження обмежена: від понятійного трактування у контексті активізації взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу – до формування готовності вчителів (зокрема початкових класів) до реалізації інтерактивних технологій і визначення навчально-виховного значення досліджуваного поняття для освітньої системи.

Аналіз інтерактивних технологій за методичним параметром дозволив виокремити методичні правила, яких варто дотримуватись педагогом під час застосування інтерактивних технологій.

У сучасних ДНЗ вихователі використовують елементи інтерактивних технологій, що дозволяє формувати у старших дошкільників відповідальність, самостійність, розвивати креативність, пізнавальні процеси (сприймання, пам'ять, мислення, мовлення, уяву, увагу). Використання в навчально-виховному процесі теорії розв'язання винахідницьких завдань та технологій розвитку творчої уяви стимулюють потребу дітей у спілкуванні, прагненні жити спільним життям з людьми, що її оточують. Завдяки створенню ігрових ситуацій дитина здатна моделювати бажані відносини з навколишнім. Окрім того, інтерактивні технології розвивають здатність дитини до самоорганізації, планування ігрових дій, делегування повноважень організатора гри найбільш компетентному учаснику.

Оволодіння технологіями інтерактивної взаємодії майбутніми вихователями ДНЗ та актуальність використання активних інноваційних технологій та їх аналіз в умовах ДНЗ потребує створення спеціальної системи професійної підготовки.

Аналіз галузевого стандарту вищої освіти вказує на те, що формування готовності майбутніх вихователів до використання інтерактивних технологій у процесі ступеневої підготовки потребує вирішення низки проблем. Перша проблема – визначення методологічних засад формування такого виду готовності. Інша проблема – розроблення навчально-методичної бази змісту підготовки майбутніх вихователів, спрямованої на формування готовності до реалізації інтерактивних технологій. Третя проблема – опанування майбутніми фахівцями прикладними знаннями, вміннями і навичками з інтерактивних технологій.

У другому розділі – *«Модель формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій та організаційно-педагогічні умови»* – на основі теоретичного аналізу проблеми дослідження розроблено модель та визначено організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій.

Основою розробленої моделі формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій є структура готовності. Врахування всіх складових цієї моделі дозволяє цілі навчально-виховного процесу зацентрувати на формуванні готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій і одержати результат: готовність майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій.

У розробленій експериментальній моделі формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій відображено: мету; принципи; компоненти; організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх вихователів до використання інтерактивних технологій; етапи підготовки; критерії та рівні готовності; форми роботи; методи підготовки (рис. 1).

У зміст моделі було закладено організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій: оптимізація педагогічної взаємодії викладача і студента на основі належної інтеракційної культури; впровадження самокерованого навчання у процес фахової підготовки майбутніх вихователів ДНЗ; створення необхідного матеріально-технічного забезпечення процесу використання інтерактивних технологій у навчально-виховному середовищі ВНЗ; варіативне використання методів і форм фахової підготовки студентів до оперування інтерактивними технологіями у процесі вивчення нормативних і спеціальних курсів.

Оптимізація педагогічної взаємодії викладача і студента на основі належної інтеракційної культури. Від рівня кваліфікації викладачів ВНЗ залежить рівень готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій. Викладачі повинні володіти певними особистісними та операційними якостями. Кваліфікований викладач має володіти високою мотивацією до роботи зі студентами за інтерактивними технологіями, високим рівнем саморегуляції, впевненості у своїх силах, глибокий інтелект та аналітичні здібності, вміти швидко знаходити вихід із будь-якої педагогічної ситуації.

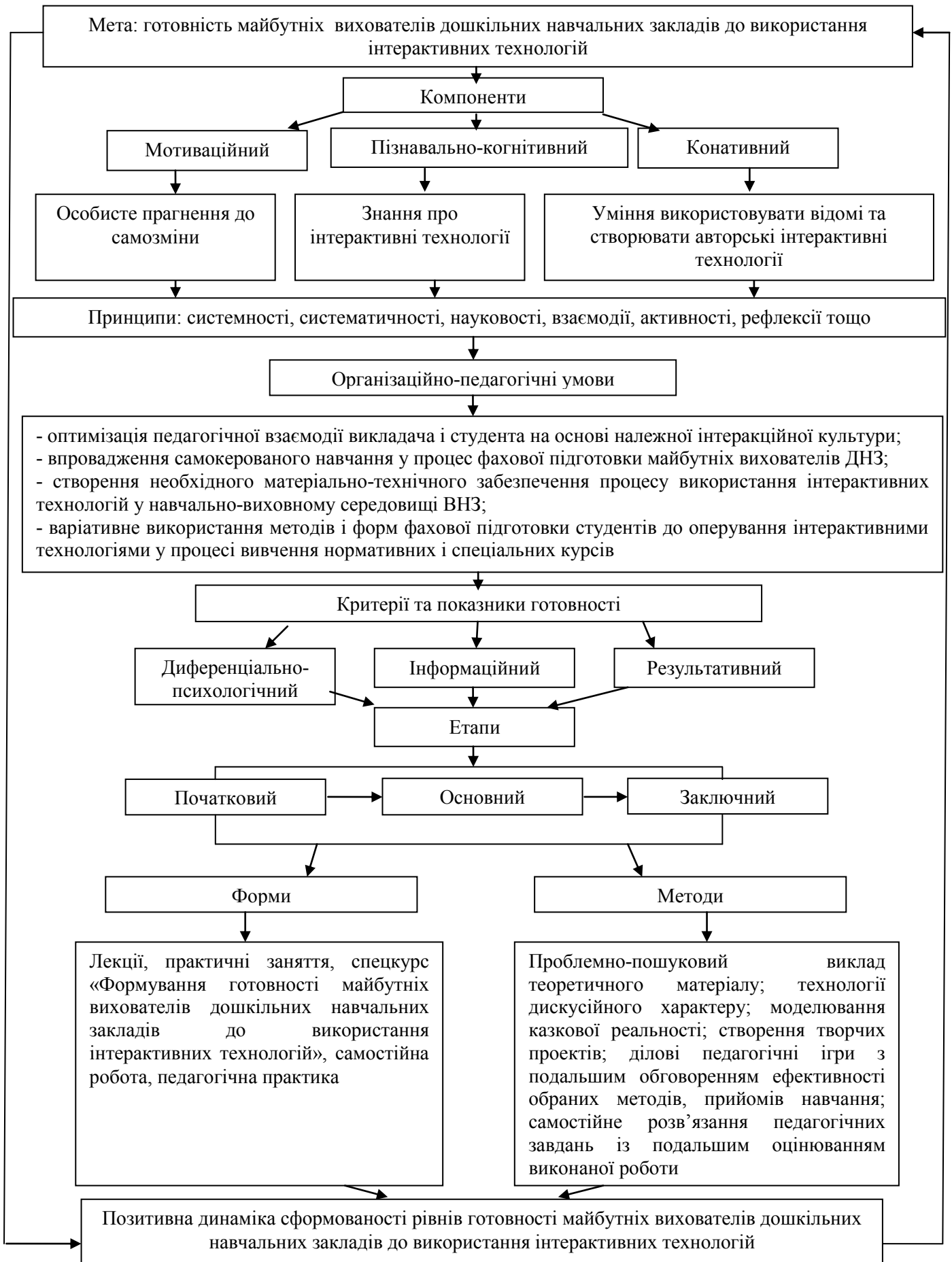

Рис. 1. Модель формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій

Педагоги експериментальних груп під час навчально-виховного процесу забезпечували суб'єкт-суб'єктну взаємодію, атмосферу взаємоповаги між викладачем та студентами. Змістом взаємодії між ними було налагодження специфічних відносин у цілісній структурі суспільства (економічних, правових, політичних тощо). Оскільки інтерактивні технології побудовано на основі гри, викладачі створювали ігрові ситуації, що дозволило майбутнім вихователям програвати реальні ситуації без емоційного напруження, забезпечити ситуацію успіху на заняттях.

Упровадження самокерованого навчання у процес фахової підготовки майбутніх вихователів ДНЗ. Попередня підготовка вихованців дасть їм можливість орієнтуватись на самокерованість навчання та одержати можливості самостійно планувати час для опанування того чи іншого навчального матеріалу. Запропоновані вміння нададуть можливість студентам розвивати самостійність та саморозвиватись під час занять.

Для забезпечення самокерованого навчання нами було розроблено електронний посібник «Методичне забезпечення впровадження інтерактивних технологій в навчально-виховний процес дошкільного навчального закладу», в якому міститься вся інформація щодо історії виникнення інтерактивних технологій, їх класифікація, умови реалізації та методика використання означених технологій. Таким чином, студенти, які з поважних причин пропустили заняття, мали можливість одержати консультацію викладача та самостійно надолужити пропущене. Такий вид навчання сприяє тому, що студенти вчаться самостійно одержувати знання та розв'язувати проблемні ситуації, що виникають у професійній діяльності.

Створення необхідного матеріально-технічного забезпечення процесу використання інтерактивних технологій у навчально-виховному середовищі ВНЗ. Звичайно, створення вищезазначених умов не матиме позитивного результату, якщо викладач не буде підготовлений до проведення занять із використанням інтерактивних технологій. Тому викладачами було забезпечено навчально-виховний процес відповідним обладнанням та літературою. На заняттях кожен студент мав можливість скористатися законодавчими документами (Закон України «Про вищу освіту», Закон України «Про дошкільну освіту», навчальні програми, державні програми розвитку дітей дошкільного віку тощо), добіркою навчально-методичних посібників, картотекою статей щодо використання інтерактивних технологій і у вищих навчальних закладах, і у дошкільних. Студенти були забезпечені усіма необхідними матеріалами (аркуші паперу, олівці, ручки, опорні конспекти). Для обговорення педагогічних ситуацій на заняттях використовувалась інтерактивна дошка, що дала змогу за допомогою мультимедійних презентацій побачити кадри із реального життя ДНЗ та розкрити особливості використання інтерактивних технологій.

Варіативне використання методів і форм фахової підготовки студентів до оперування інтерактивними технологіями у процесі вивчення нормативних і спеціальних курсів. Вагомою умовою формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій є введення в навчальний процес ВНЗ спецкурсу «Формування готовності майбутніх вихователів до використання

інтерактивних технологій». Мета спецкурсу – на основі теоретичної та практичної підготовки студентів у ВНЗ сформувати професійно значущі якості особистості майбутнього вихователя, концептуальність професійного мислення, що забезпечить їх готовність до використання інтерактивних технологій у ДНЗ.

Спецкурс складається з 32 аудиторних годин. Структура його побудована за логікою розв'язання вищезазначених завдань. Кожна тема рубрикується у тематичному, діяльнісному та рефлексивному контекстах.

Упровадження інтерактивних технологій у предмети педагогічного циклу як засіб реалізації розробленої моделі потребує системної діяльності науково-педагогічних працівників ВНЗ. На нашу думку, окрім традиційної лекції, в освітній процес ВНЗ слід уводити лекцію з запланованими помилками, проблемну лекцію, лекцію удвох, лекцію-візуалізацію, лекцію-прес-конференцію, лекцію-діалог тощо, що активізує не тільки пізнавальну активність студентів, а й пошукову діяльність. На семінарських та практичних заняттях викладачі експериментальних груп використовували такі інтерактивні технології: мозковий штурм, ажурна пилка, аналіз конкретних ситуацій, робота в парах, робота в малих групах, дидактичні ігри; методи: емпатії, смислового й символічного бачення, придумування, припущення, гіперболізації, синектики, метод конструювання понять тощо. Ці технології та методи дали змогу не тільки активізувати студентів, а й розвивати в них особистісні якості, креативність та ін.

Взаємодія всіх структурних компонентів моделі у навчально-виховному процесі ВНЗ, дотримання висунутих принципів, організаційно-педагогічних умов, інтерактивних форм і методів забезпечить цілеспрямований, послідовний вплив на студентів у процесі навчання з метою формування даного виду готовності та прагнення до постійного професійного розвитку впродовж усього життя в цьому напрямі.

У третьому розділі – *«Результати експериментальної перевірки ефективності моделі та організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій»* – описано перебіг і результати констатувального та формувального етапів дослідження, експериментально перевірено модель та організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій, висвітлено динаміку формування запропонованої готовності, представлено методичні рекомендації щодо формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій.

Аналіз даних констатувального етапу експерименту засвідчив недостатній рівень готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій: в опитуваних відсутні системні теоретичні та методичні знання щодо використання інтерактивних технологій; переважна більшість студентів не володіє практичними вміннями застосовувати інтерактивні технології; недостатньо володіють комунікативними вміннями, роботою в групі тощо.

Аналіз навчально-методичних комплексів, тематики наукових робіт, спостереження занять, проведених за допомогою інтерактивних технологій, та результати констатувального етапу експерименту педагогічного дослідження підтверджує думку про те, що наявна система підготовки майбутніх вихователів

ДНЗ не забезпечує повноцінного формування готовності до використання інтерактивних технологій.

На формувальному етапі експерименту необхідно було виконати такі завдання: 1) виявити динаміку росту показників готовності майбутніх вихователів до використання інтерактивних технологій; 2) експериментально перевірити ефективність запропонованої моделі та організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій.

Під час формувального етапу експерименту в навчальний процес ВНЗ було впроваджено спецкурс «Формування готовності майбутніх вихователів до використання інтерактивних технологій». Також інтерактивні технології впроваджувались й у інші дисципліни педагогічного циклу, педагогічну практику тощо.

Після упровадження моделі формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій нами був проведений підсумковий діагностичний зріз. З метою забезпечення валідності, об'єктивності та надійності даних констатувального та підсумкового діагностичних зрізів у дослідженні використано єдині критерії діагностики рівнів сформованості готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій.

Дослідження ефективності експериментальної моделі формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій, що здійснювалося на основі порівняння показників експериментальної і контрольної групи на різних етапах підготовки, зафіксувало позитивну динаміку рівнів готовності до використання інтерактивних технологій у студентів експериментальної порівняно з контрольною групою. Так, за усіма показниками до експерименту в контрольній групі студенти із високим рівнем становлять 12 %, достатнім – 40,2 % та низьким – 47,8 %. У експериментальній групі відповідно: високий рівень становить 8,1 %, достатній – 41,4 % та низький – 50,5 %.

Результати підсумкового зрізу показали, що дані експериментального дослідження змінились після його проведення: у контрольній групі високий рівень мають 16,5 % студентів, достатній – 43 %, низький – 40,5 %; в експериментальній: високий – 27,7 %, достатній – 49,6, низький – 22,7 %.

Дослідження ефективності експериментальної моделі формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій, що здійснювалося на основі порівняння показників експериментальної і контрольної групи на різних етапах підготовки, зафіксувало суттєве зростання рівнів готовності до використання інтерактивних технологій у студентів експериментальної порівняно з контрольною групою. Динаміку рівневих характеристик за результатами констатувального та підсумкового діагностичних зрізів формувального експерименту представлено в таблиці 1 та наведено у діаграмі (рис. 2).

Для поглибленого аналізу ефективності розробленої моделі формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій здійснено перевірку результатів за допомогою одностороннього статистичного критерію t -розподілу Стюдента.

Динаміка рівнів готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій за результатами констатувального (КЗ) та підсумкового (ПЗ) діагностичних зрізів (у %)

Рівні	Контрольна група			Експериментальна група		
	КЗ	ПЗ	Р	КЗ	ПЗ	Р
Низький	47,8	40,5	-7,3	50,5	22,7	-27,8
Середній	40,2	43	+2,8	41,4	49,6	+8,2
Високий	12	16,5	+4,5	8,1	27,7	+19,6

Р – різниця показників сформованості готовності майбутнього вчителя до оцінювання навчальних досягнень молодших школярів

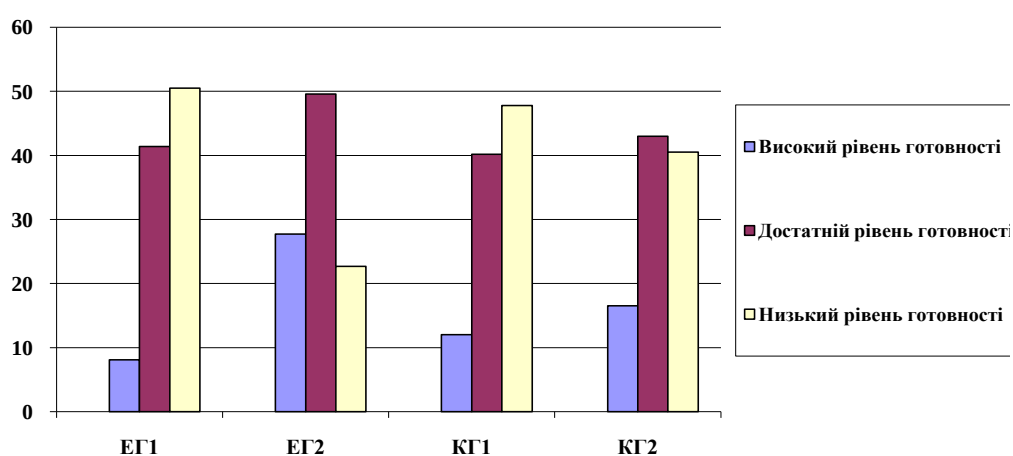

Рис. 2. Динаміка рівнів готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій (результати контрольної (КГ) та експериментальної (ЕГ) груп констатувального (КГ1, ЕГ1) та підсумкового (КГ2, ЕГ2) етапів експерименту)

Одержані результати свідчать про ефективність запропонованих організаційно-педагогічних умов в межах розробленої моделі формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій у навчальній діяльності ВНЗ.

Результати проведеної роботи дозволили нам визначити рекомендації щодо підвищення рівня готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій на рівні викладача вищої школи, ВНЗ, методичного кабінету ВНЗ, Міністерства освіти і науки України. Враховано, що ефективність системи забезпечуватиметься реалізацією стратегічного та процесуального етапів.

Загалом одержані результати дослідно-експериментальної роботи підтвердили ефективність моделі та організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій, що у свою чергу свідчить про ефективність запропонованих організаційно-педагогічних умов.

Мети наукового пошуку досягнуто, завдання виконано, що дає змогу сформулювати висновки.

ВИСНОВКИ

Результати теоретичного аналізу проблеми формування готовності вихователів до використання інтерактивних технологій переконливо доводять, що в педагогічній науці та практиці особливу увагу традиційно звертають на технологічні аспекти розроблення проблеми. Підтверджено, що формування готовності вихователів до використання інтерактивних технологій не набула систематичного й аргументованого характеру.

1. Виокремлено та схарактеризовано особливості різних історичних етапів дослідження поняття «готовність»: *латентний* (середина XIX – початок XX ст.) – створення передумов для дослідження готовності як настанови; *інституційний* (початок XX ст. – середина XX ст.) – номінаційно застосовано в психолого-педагогічних дослідженнях термін «готовність»; *концептоутворювальний* (друга половина XX ст. – початок XXI ст.) – формування різних концепцій готовності в контексті теорії діяльності, обґрунтування якісних показників готовності фахівця на фізіологічному, психологічному, соціальному рівнях. Теоретико-методологічний аналіз історичних етапів дослідження поняття «готовність» дав змогу обґрунтувати різні концепти поняття в таких моделях: функційній (потрібна для того, щоб усвідомити її призначення з погляду можливості досягнення цілей), структурній (описує межі системи, її елементний склад, відношення між елементами й зовнішнім середовищем, у якому готовність функціює) та особистісній (умотивовує залежність структурних і функційних властивостей системи від особистісних якостей, забезпечує взаємозв'язок між компонентами готовності та зовнішнім середовищем).

2. Доведено, що «*готовність майбутніх вихователів до використання інтерактивних технологій*» системно взаємодіє з такими поняттями: «*готовність майбутнього вихователя*» (інтегроване особистісне утворення, яке завдяки сформованій системі професійних знань, умінь, навичок та особистісних якостей забезпечує компетентне виконання професійної діяльності); «*інтерактивні технології*» (історично змінна інтерпретаційна парадигма, що тлумачиться тепер як технологія навчання, системно навчально-методично забезпечена та змістовно спрямована на досягнення взаємодії, шляхом активної та творчої міжсуб'єктної діяльності учасників навчально-виховного процесу). Обґрунтовано сутність інтерактивних технологій за такими параметрами: топічний (витоки, місце походження поняття), генетичний (етапи розвитку цього поняття), тематичний (систематизація тематики дослідження з проблеми), методичний (послідовний, систематичний). З'ясовано, що вперше поняття «інтеракція» з'явилося у США в дискурсі концепції «символічного інтеракціонізму». Визначено, що генеза інтерактивних технологій досліджується з двох позицій: з точки зору методологічних змін у науці; з погляду методологічних змін у дидактиці. Здійснений аналіз інтерактивних технологій за тематичним параметром доводить, що попри актуальність цього поняття, тематика дослідження обмежена: від понятійного трактування в контексті активізації взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу – до формування готовності вчителів (зокрема, початкових

класів) до реалізації інтерактивних технологій і визначення навчально-виховного значення досліджуваного поняття для освітньої системи. Виокремлено методичні правила, яких слід дотримуватись педагогам під час застосування інтерактивних технологій.

Готовність майбутніх вихователів до використання інтерактивних технологій потрактована в дослідженні як інтегроване особистісне утворення, що містить мотиваційний (професійні установки, інтереси, прагнення займатися педагогічною роботою, направленість на використання інтерактивних технологій у педагогічній діяльності), пізнавально-когнітивний (знання сутності та значення інтерактивних технологій; особливостей використання та побудови інтерактивних занять; оволодіння умовами успішної інтеракції), конативний (професійно-педагогічні вміння майбутніх вихователів з використання інтерактивних технологій) компоненти.

3. У дисертації обґрунтовано основні критерії готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій: диференціально-психологічний, інформаційний, результативний. Показниками диференціально-психологічного критерію є соціальні (розвиток комунікабельності); навчально-пізнавальні (потреба в набутті знань, умінь та навичок щодо використання інтерактивних технологій); професійні вміння (необхідність до самовдосконалення). Інформаційний критерій охоплює знання про сутність та значення інтерактивних технологій, підходи до їх класифікації, методику використання та особливості побудови інтерактивних занять. Результативний критерій спрямовано на розвиток умінь використовувати інтерактивні технології на практиці, аналізувати та критично осмислювати результат діяльності та вміння розробляти авторські технології самостійно. Розроблені критерії та показники дали змогу визначити три рівні готовності майбутніх вихователів до застосування інтерактивних технологій: низький, достатній, високий.

4. На основі аналізу соціокультурних традицій професійної підготовки та специфіки діяльності майбутнього вихователя в сучасних умовах теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій у процесі навчання у ВНЗ, що містить складники (мета; принципи; компоненти; організаційно-педагогічні умови; етапи підготовки; засоби підготовки; критерії та рівні; форми роботи; методи підготовки). Результати дослідження рівня готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій дозволили розробити та впровадити в навчально-виховний процес ВНЗ спецкурс «Формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій».

В експериментальній частині наукового пошуку досліджено організаційно-педагогічні умови: оптимізація педагогічної взаємодії викладача і студента на основі належної інтеракційної культури; впровадження самокерованого навчання у процес фахової підготовки майбутніх вихователів ДНЗ; створення необхідного матеріально-технічного забезпечення процесу використання інтерактивних технологій у навчально-виховному середовищі ВНЗ; варіативне використання методів і форм фахової підготовки студентів до оперування інтерактивними технологіями у процесі вивчення нормативних і спеціальних курсів.

5. Ефективність організаційно-педагогічних умов та модель формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій експериментально перевірялись у навчально-виховному процесі ВНЗ. Результати констатувального і формувального етапів експерименту доводять, що впровадження розробленої моделі сприяє формуванню готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій.

Спостерігаємо позитивну динаміку змін у показниках на формувальному етапі дослідження: в експериментальній групі зростає кількість студентів з вищим рівнем готовності на 19,6 % (на констатувальному етапі – 8,1 %, на підсумковому – 27,7 %), а в контрольній усього на 4,5 % (12 % і 16,5 % відповідно). Результативність розробленої моделі формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій підтверджено шляхом перевірки результатів за допомогою статистичного критерію t-розподілу Стьюдента.

У дослідженні сформульовано рекомендації для ефективного впровадження моделі формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій: *на рівні викладача вищої школи* (проводити самодіагностику професійних можливостей, самонавчання та самовдосконалення; систематично поновлювати знання з психології особистості та педагогіки вищої школи з метою активізації інтелектуальної діяльності та наукового пошуку; проявляти інтерес до розвитку потенційних можливостей студентів і потреби в педагогічній діяльності з ними; проектувати цілі навчання й прогнозувати шляхи професійного становлення майбутнього фахівця; розвивати духовно-виховний вплив на особистість студента та організовувати розвивальну інтеракцію; створювати умови взаємоповаги та взаємодопомоги на заняттях; сприяти розвитку наукового інтересу та креативності в студентів; використовувати інноваційні технології навчання в процесі професійної діяльності; створити банк педагогічних інновацій з галузі); *на рівні методичного кабінету ВНЗ* (здійснювати аналітико-дослідну роботу щодо визначення рівнів готовності викладачів до використання інтерактивних технологій; створити банк науково-педагогічного досвіду викладачів ВНЗ, вихователів з проблеми реалізації інтерактивних технологій; проводити постійні семінари, майстер-класи з проблем сучасних інноваційних технологій; інтегрувати діяльність кафедр із методичним відділом з метою створення інформаційно-методичного забезпечення педагогічного процесу; організовувати взаємовідвідування занять викладачами для обміну досвідом та з подальшою розробкою рекомендацій до використання інтерактивних технологій; узагальнювати та поширювати новаторський досвід роботи через засоби масової інформації, видання методичних рекомендацій); *на рівні ВНЗ* (здійснювати інтеграцію науково-методичної діяльності ВНЗ як цілісної динамічної системи з метою підвищення готовності науково-педагогічних працівників до професійної діяльності; запроваджувати модель формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій; створювати умови для вільного вибору студентами способів творчої самореалізації та саморозвитку; забезпечувати ВНЗ новітніми інформаційно-телекомунікаційними засобами навчання та навчально-методичною літературою про інтерактивні технології та методику їх упровадження).

Зреалізоване дослідження, звісно, не вичерпує всіх аспектів проблеми формування готовності майбутніх вихователів ДНЗ до використання інтерактивних технологій. Подальшого вивчення потребують теоретико-методологічне обґрунтування інтерактивних технологій у дошкільній освіті; компаративістський аналіз та узагальнення світових та європейських підходів формування готовності майбутніх вихователів до використання інтерактивних технологій; формування готовності вихователів до використання інтерактивних технологій у системі післядипломної освіти тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ З ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Гончар Н. П. Активізація творчої навчальної діяльності студентів у ВНЗ III-IV рівнів акредитації – актуальний напрям розвитку освіти України / Н. П. Гончар // *Освіта перед викликами та загрозами сучасності* / За ред. Н. Лисенко. – Мачарт, 2012. – С. 128–132.

2. Гончар Н. П. Інтерактивні технології як засіб формування висококваліфікованого фахівця дошкільної сфери / Н. П. Гончар // *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка* : зб. наук. праць Київ. ун-ту ім. Б. Грінченка. – Вип. 17. – Київ, 2012. – С. 33–35.

3. Гончар Н. Критеріальні характеристики готовності вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій / Н. Гончар // *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи* : зб. наук. праць Уман. держ. пед. ун-ту ім. Павла Тичини / [ред. кол.: Побірченко Н. С. (гол. ред.) та ін.]. – Вип. 44. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. – С. 80–84.

4. Гончар Н. П. Модель формування готовності будучих вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій / Н. П. Гончар // *Дошкольное образование: опыт, проблемы, перспективы* [Текст] : мат. IV Междунар. науч.-практ. семинара, 18 апр. 2013 г., Барановичи, Респ. Беларусь / редкол.: А. В. Никишова (гл. ред.), Н. Г. Дубешко (отв. ред.) [и др.]. – Барановичи : РИО БарГУ, 2013. – С. 11–14.

5. Гончар Н. Особливості професійної підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів у сучасних умовах / Н. Гончар // *Імідж сучасного педагога: Наук.-практ. освіт.-попул. журнал*. – Випуск 2 (111). – Полтава, 2011. – С. 43–45.

6. Гончар Н. П. Практичні аспекти формування готовності майбутніх вихователів до використання інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації / Н. П. Гончар // *Педагогічний альманах* : зб. наук. праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. – Вип. 19. – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2013. – С. 134–139.

7. Гончар Н. П. Результати формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій / Н. П. Гончар // *Вісник Нац. акад. Держ. прикорд. служби України* : електронне наук. фахове видання / редкол. О. В. Діденко (гол. ред.) та ін. – Вип. 5. – Хмельницький: НАДПСУ, 2013. – Режим доступу : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.

8. Формування готовності майбутніх вихователів до використання інтерактивних технологій / [текст] : метод. посібн. для студентів спец. 7.01010101 «Дошкільна освіта» III освітньо-кваліфікаційний рівень / Укладач: Н. П. Гончар; за заг. ред. М. І. Скрипник. – Хмельницький : ХмЦНП, 2012. – 72 с.

Опубліковані праці апробаційного характеру

9. Гончар Н. П. Формування готовності майбутніх вихователів до пропедевтичної підготовки дітей до школи шляхом використання інтерактивних технологій навчання / Н. П. Гончар // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – 3б. статей. – Випуск 25. – Ч. 1. – Ялта : РВВ КГУ, 2010. – С. 74–80.

10. Гончар Н. П. Формування креативності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів засобами інтерактивних технологій навчання / Н. П. Гончар // Наук. часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: збірник наукових праць / Ред. кол.: Н. В. Гузій (відп. ред.). – Вип. 14 (24). – К : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – С.187–190.

11. Організація різних видів діяльності в сім'ї / [текст] : метод. посібн. для студентів спец. 5.010101 «Дошкільне виховання» I освітньо-кваліфікаційний рівень / Укладач: Н. П. Гончар. – Хмельницький, 2011. – 66 с.

12. Удосконалення використання інтерактивних методів навчання в курсі дошкільної педагогіки / [текст] : метод. посібн. / Укладачі: О. В. Павлушкіна, Н. П. Гончар. – Хмельницький, 2009. – 97 с.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

13. Гончар Н. П. Інтерактивні технології навчання в процесі підвищення кваліфікації вихователів дошкільних навчальних закладів – ефективний засіб вдосконалення навчальної діяльності / Н. П. Гончар // 3б. наук. праць Кременецького обл. гум.-пед. ін-ту ім. Тараса Шевченка. Серія «Педагогічні науки». – Вип. 1 (3). – Кременець : КОГП ім. Тараса Шевченка, 2010. – С. 154–157.

14. Гончар Н. П. Інтерактивні технології навчання як засіб формування пізнавальної активності дітей дошкільного віку / Н. П. Гончар // Дошкільна освіта у сучасних вимірах : мат. Міжнар. наук.-практ. конференції, 24-25 вересня 2013 р. – Хмельницький, 2013. – С. 90–94.

АНОТАЦІЇ

Гончар Н. П. Формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки України, Вінниця, 2014.

Дисертаційне дослідження присвячене розгляду теоретичних та практичних аспектів формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій. В роботі проведено аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури, визначено структуру, критерії,

показники та рівні готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій. Обґрунтовано та експериментально перевірено організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій. Розроблено та обґрунтовано модель формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій. Розроблено спецкурс «Формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій».

Ключові слова: готовність, готовність майбутнього вихователя, професійна підготовка, інтерактивні технології, готовність майбутніх вихователів до використання інтерактивних технологій, організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до використання інтерактивних технологій.

Гончар Н. П. Формирование готовности будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений к использованию интерактивных технологий. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, Министерство образования и науки Украины, Винница, 2014.

В диссертации исследуется проблема формирования готовности будущих воспитателей к использованию интерактивных технологий. Актуальность исследования объясняется несколькими причинами, во-первых, экономическими (ответ на требования рынка труда, ведь информационное общество требует уже не только системного и систематического познания, обновление информации личностью, но и активного освоения новых видов деятельности профессионалом течение ее профессиональной жизнедеятельности), во-вторых, социокультурными (конструирование социокультурных отношений между воспитателями и детьми на основе учета личностных и культурологических факторов), в-третьих, научными (учета нового типа рациональности для осмысления духовной и материальной деятельности, а также ценностей), в-четвертых, образовательными (реализация основных положений действующих программ развития дошкольников).

В работе проанализированы научные подходы к трактовке понятий «готовность», «готовность будущего воспитателя», «интерактивные технологии», «готовность будущих воспитателей к использованию интерактивных технологий». Конкретизировано базовое понятие «готовность будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений к использованию интерактивных технологий». Определены структурные компоненты готовности будущих воспитателей ДООУ к использованию интерактивных технологий: мотивационный, познавательно-когнитивный, конативный; критерии, показатели, уровни отражающие динамику готовности будущих воспитателей ДООУ к использованию интерактивных технологий.

В ходе констатирующего эксперимента выявлено преобладание низкого уровня сформированности готовности будущих воспитателей ДООУ к использованию

интерактивных технологий. На основе теоретического анализа психолого-педагогической и методической литературы, проведения констатирующего этапа эксперимента были определены организационно-педагогические условия формирования готовности будущих воспитателей ДОО к использованию интерактивных технологий: оптимизация педагогического взаимодействия преподавателя и студента на основе надлежащей интеракционной культуры (создание субъект-субъектного взаимодействия, атмосферы взаимоуважения между преподавателем и студентами, воспитателем и детьми, создание ситуации успеха, обеспечение игрового пространства во время учебно-воспитательного процесса); внедрение самоуправляемого обучения в процесс профессиональной подготовки будущих воспитателей ДОО (предоставление студентам возможности самостоятельно планировать время для овладения учебного материала); создание необходимого материально-технического обеспечения процесса использования интерактивных технологий в учебно-воспитательной среде вуза (обеспечение учебно-воспитательного процесса соответствующим оборудованием и литературой); вариативное использование методов и форм профессиональной подготовки студентов к оперированию интерактивными технологиями в процессе изучения нормативных и специальных курсов (применение информационно-коммуникационных технологий в учебном процессе, внедрение интерактивных технологий в предметы педагогического цикла, введение спецкурса «Формирование готовности будущих воспитателей к использованию интерактивных технологий», внедрение использования интерактивных технологий на практике).

Разработана и обоснована модель формирования готовности будущих воспитателей дошкольных учебных заведений к использованию интерактивных технологий. Разработан и внедрен в учебный процесс вуза спецкурс «Формирование готовности будущих воспитателей к использованию интерактивных технологий».

На последнем этапе опытно-поисковой работы проводилась итоговая диагностика уровня готовности будущих воспитателей ДОО к использованию интерактивных технологий. В исследовании сформулированы рекомендации для эффективного внедрения модели формирования готовности будущих воспитателей ДОО к использованию интерактивных технологий: на уровне преподавателя высшей школы (проводить самодиагностику профессиональных возможностей, самообучения и самосовершенствования; систематически обновлять знания по психологии личности и педагогики высшей школы с целью активизации интеллектуальной деятельности и научного поиска и т.д.), на уровне методического кабинета высшего учебного заведения (создать банк научно-педагогического опыта преподавателей вузов, воспитателей по проблеме реализации интерактивных технологий; проводить постоянно действующие семинары, мастер-классы по проблемам современных инновационных технологий и т.д.), на уровне высшего учебного заведения (осуществлять интеграцию научно-методической деятельности вуза как целостной динамической системы с целью повышения готовности научно-педагогических работников к профессиональной деятельности; вводить модель формирования готовности будущих воспитателей ДОО к использованию интерактивных технологий; обеспечивать вуз новейшими информационно-телекоммуникационными средствами обучения и учебно-методической литературой

об интерактивных технологиях и методику их внедрения). В ходе исследования доказано, что положительные результаты возможны при соблюдении организационно-педагогических условий формирования готовности будущих воспитателей дошкольных учебных заведений к использованию интерактивных технологий, что подтверждает эффективность предложенной модели.

Реализованное исследование не исчерпывает всех аспектов проблемы формирования готовности будущих воспитателей к использованию интерактивных технологий. Дальнейшего изучения требуют: теоретико-методологическое обоснование интерактивных технологий в дошкольном образовании; компаративистский анализ и обобщение мировых и европейских подходов к формированию готовности будущих воспитателей к использованию интерактивных технологий формирования готовности воспитателей ДОО к использованию интерактивных технологий в системе последиplomного образования и т.д.

Ключевые слова: готовность, готовность будущего воспитателя, профессиональная подготовка, интерактивные технологии, готовность будущих воспитателей к использованию интерактивных технологий, организационно-педагогические условия формирования готовности будущих воспитателей дошкольных учебных заведений к использованию интерактивных технологий.

Honchar N. P. Formation of preparedness for future pre-school educators to use interactive technologies. – On the right of manuscript.

The dissertation for Candidate's Degree in Pedagogical Sciences, Speciality 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Vinnytsia State Pedagogical University named after Mikhaïlo Kotsyubinsky, Ministry of Education and Science of Ukraine, Vinnytsia, 2014.

Dissertation is devoted to the theoretical and practical aspects of implementation of future pre-school educators to use interactive technologies. The paper analyzes the psychology-pedagogical and methodical literature in theory and practice, defined structure, content, criteria, level of preparedness for future pre-school educators to use interactive technologies. Substantiated and experimentally verified the organizational and educational conditions in developing readiness for future pre-school educators to use interactive technologies. Substantiates the model and method of formation of preparedness for future pre-school educators to use interactive technologies. A special course «Formation of preparedness for future pre-school educators to use interactive technologies» is developed.

Key words: readiness, readiness of the future educators of pre-school educational, professional readiness, interactive technologies, formation of preparedness for future pre-school educators to use interactive technologies, organizational and pedagogical conditions in developing readiness for future pre-school educators to use interactive technologies.

Підписано до друку 17.02.2015 р.
Формат 60x84/16
Папір офсетний. Друк різнографічний.
Гарнітура Times New Roman. Ум. др. арк. 1
Наклад 100 прим.

Видавець і виготівник ТОВ фірма «Планер»
Реєстраційне свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
До Державного реєстру видавців серія ДК №3506 від 25.06.2009 р.
21050, м. Вінниця, вул. Визволення, 2
Тел.: (0432) 52-08-64; 52-08-65
<http://www.planer.com.ua> E-mail: sale@planer.com.ua